

Сучасні технології викладання іноземних мов: аналіз технологій для забезпечення ефективною індивідуальною освітою

*Григошкіна Ярослава Володимирівна¹, Яненко Інна Вікторівна²,
Янишин Ольга Каролівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
11.07.2023	Освіта/Педагогіка	004.9:37:811

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8143262>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У сучасному світі іноземна мова є не лише частиною культури певного народу, а й запорукою успіху майбутніх здобувачів освіти. У зв'язку з інтеграцією України в єдиний економічний, політичний, культурний і освітній простір Європи, а також розширенням міжнародної співпраці зростає потреба у фахівцях, які володіють іноземними мовами. За відсутності фундаментальної мовної підготовки неможливе досягнення високого рівня володіння іноземною мовою. Сучасні технології — важливий інструмент під час викладання і вивчення іноземних мов. Це пов'язано з тим, що саме такі технології забезпечують ефективну індивідуальну освіту. Метою статті є дослідження сучасних технологій іноземних мов, виявлення їх основних характеристик. У статті визначено, що основними сучасними технологіями викладання є інтерактивні методи й комп'ютерні технології. Упровадження сучасних технологій в освіту розширить комунікативні можливості здобувачів освіти.

Ключові слова: викладання іноземних мов, індивідуалізація освіти, інноваційні технології, інтернет-технології, медіаосвітні технології.

Modern technologies of teaching foreign languages: analysis of technologies to ensure effective individual education

Annotation. In today's world, a foreign language is not only a part of the culture of a certain nation, but also a guarantee of the future success of education seekers. In connection with the integration of Ukraine into the single economic, political, cultural and educational space of Europe, as well as with the expansion of international cooperation, the need for specialists who know foreign languages is growing. In the absence of fundamental language training, it is impossible to achieve a high level of mastery of a foreign language. In the process

¹ кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри теорії і практики перекладу, факультет філології, психології та іноземних мов, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна, 21007, Вінницька обл., м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4, <https://orcid.org/0000-0003-2180-0800>

² кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування, факультет філології, психології та іноземних мов, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна, 21007, Вінницька обл., м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4, <https://orcid.org/0009-0009-7110-7431>

³ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та перекладу, Інститут гуманітарної підготовки та державного управління, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Україна, 76019, Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, <https://orcid.org/0000-0003-2539-7406>

of teaching and learning foreign languages, modern technologies are an important tool. This is due to the fact that such technologies contribute to effective individual education. The purpose of the article is to study modern technologies of learning foreign languages, to determine their main characteristics. It is found that the main modern teaching technologies are interactive methods and computer technologies. Implementation of modern technologies, in particular the use of Internet resources, in the education process opens up new opportunities for expanding the communicative capabilities of education seekers. Analysis of some technologies has shown that they are quite successful for providing effective individual education specifically in the context of learning foreign languages. An individual approach to learning a foreign language means creating optimal working processes and providing certain assistance to each learner. The integration of present-day technologies into foreign language teaching programs is essential, since it creates favourable conditions for the individual learning of each student. The role of Internet resources in the learning process of foreign languages is considered, and it is determined that such new technologies contribute to solving many tasks, including online learning, online testing, online communication with native speakers, etc.

Keywords: teaching foreign languages, individualization of education, innovative technologies, Internet technologies, media education.

Вступ

Виклики, з якими стикається система вищої освіти у XXI столітті, вимагають переглянути традиційні підходи до змісту й організації освітнього процесу. Глобалізація та інтеграція світових економічних, політичних і культурних просторів потребує формування в майбутніх фахівців професійних мовних компетентностей, необхідних для ефективної комунікації в глобальному та європейському контекстах. Стратегія реформування сучасної іншомовної освіти спрямована на глобалізацію і модернізацію цієї сфери й передбачає оновлення змісту, форм і методів навчання іноземних мов шляхом упровадження нових технологій.

У сучасному світі, де цифрова глобалізація відіграє важливу роль, міжособистісна комунікація стає все більш ефективною. У цьому контексті вміння володіти мовою набувають великого значення нарівні з розвитком цифрової компетентності. Отримання здобувачами освіти цифрових і мовних навичок відкриває шлях до ефективного індивідуального навчання, надає безліч можливостей і доступ до високоякісної інформації, а також спонукає до особистої відповідальності в партнерських освітніх і професійних відносинах.

Питання щодо використання різних сучасних технологій під час викладання іноземної мови досліджували закордонні й вітчизняні вчені. О. Пасічник у своїй праці довів, що якість навчання напряму залежить від форми організації навчально-виховного процесу, обраних методів і форм. Зростання обсягу й доступності інформації призводить до підвищення інтенсивності навчального процесу, його прискорення і швидкої зміни навчального матеріалу й підходів. Це потребує гнучкості у викладанні професійно-орієнтованих дисциплін, зокрема іноземних мов. Перевага інноваційних інформаційних технологій порівняно з іншими навчальними засобами полягає в тому, що вони здебільшого розраховані на активне самостійне засвоєння знань здобувачами освіти, удосконалення їхніх умінь і навичок [6].

О. Осова поділилася досвідом і визначила особливості використання технологій навчання іноземних мов здобувачів освіти в умовах смарт освіти. Вона також підкреслила, що в умовах цієї освіти значної популярності набули такі технології, як-от: комунікативні, інтенсивні, інтерактивні, особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо. Головною особливістю цих технологій є те, що вони передбачають:

інтерактивність, комунікативність, інтенсивність, урахування індивідуальних особливостей особистості, інформаційну місткість, автоматизацію навчального матеріалу [5].

Зі свого боку Т. Калініченко зазначила, що в сучасному глобалізованому світі оволодіння іноземними мовами є найважливішою навичкою для тих, хто бажає досягти успіху в професійній діяльності. Досить цінним в освітньому просторі є використання цифрових технологій [3].

В. Коваленко й Л. Пилипюк з'ясували, що використання інтернет-ресурсів, як однієї із сучасних технологій викладання іноземних мов, дає змогу ефективно організувати освітній процес і розширити комунікативні можливості здобувачів освіти. Такі ресурси також дають змогу організувати процес навчання іноземної мови на основі принципів відкритості, адекватності й автентичності. Комп'ютерні програмні продукти розглядаються як засіб об'єктивізації рівня вивчення іноземних мов [4].

Важливим аспектом у сучасному світі є індивідуалізація освіти. Окрему увагу цьому питанню присвятила С. Алексеева. Вона розкрила суть індивідуалізації навчання як процесу формування і розвитку особистісних цінностей здобувачів освіти, забезпечення механізмів самореалізації, саморозвитку. Феномен індивідуалізації набуває актуальності із широким поширенням цифрових технологій [1].

Л. Довгань також присвятила свою працю покращенню викладання іноземних мов за допомогою новітніх технологій. Вона розглянула студентоцентрований підхід до викладання, за якого здобувачів освіти активно залучають до вивчення матеріалу перед заняттям, а під час самого заняття відбуваються дискусії та практичне використання набутих знань і навичок. Одним із сучасних педагогічних методів студентоцентрованого підходу є методика «перевернутого навчання», яка ґрунтується на навчанні здобувачів освіти як в аудиторії, так і за її межами, за допомогою комплексу інноваційних засобів й інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Мета статті – аналіз сучасних технологій, які використовуються під час викладання іноземних мов, аналіз їхньої ефективності в досягненні індивідуалізації навчального процесу.

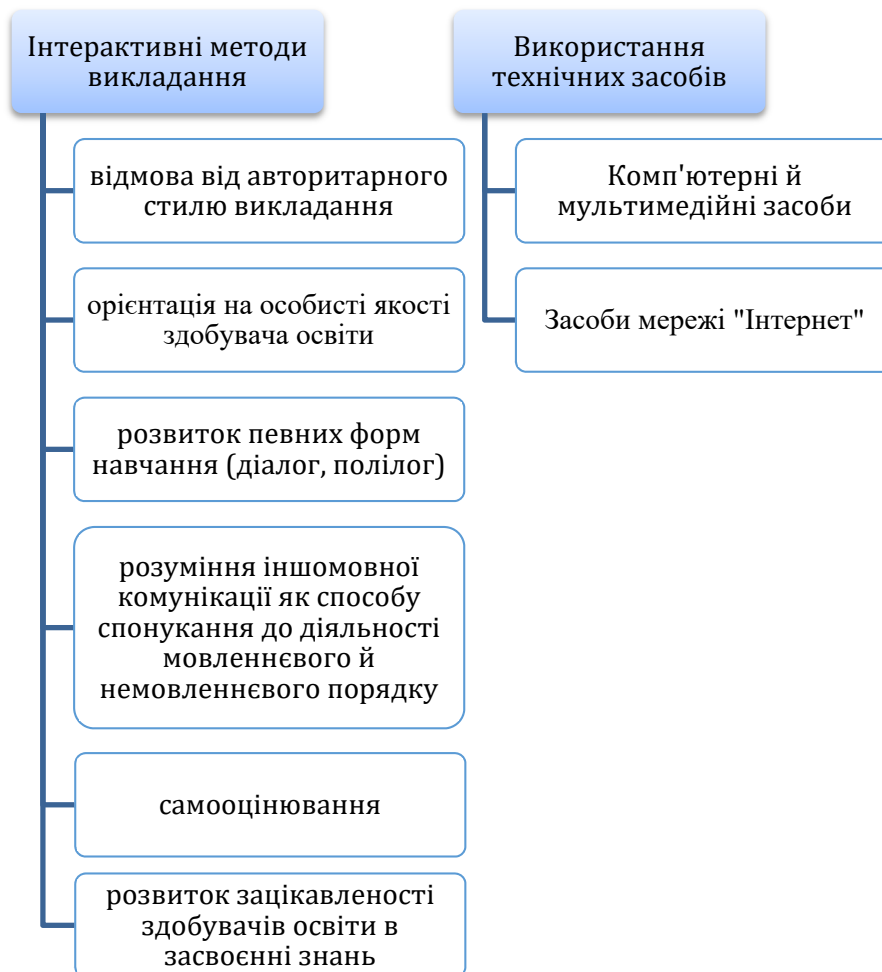
Результати

У сучасному освітньому середовищі все важливішим стає процес індивідуалізації навчання, тобто направлення навчального процесу на потреби кожного здобувача освіти окремо. Тому необхідно враховувати особливості, інтереси, здібності й темп навчання кожної особистості. Головна мета індивідуалізації навчання – забезпечити максимально ефективний розвиток кожного здобувача освіти, допомогти йому реалізувати свій потенціал і досягти успіху в навчальному процесі [1]. Традиційний підхід до викладання не враховує унікальні особисті потреби, тому необхідно впроваджувати сучасні технології викладання, направлені на досягнення цієї мети.

Сучасні технології викладання іноземної мови передбачають використання кількох методів (рис. 1):

На сучасному етапі розвитку освіти й науки в Україні можна стверджувати, що стандарти опанування мови кардинально змінилися. Недостатньо перекладу оригінальних текстів з іноземної мови українською й навпаки, щоб довести наявність високого рівня володіння мовою. Навчальний процес в українських закладах освіти реформується відповідно до загальноєвропейських стандартів якості. Інновації в освіті включають розробку, впровадження і поширення передових ідей, підходів, методів і технологій, спрямованих на оновлення, модернізацію і трансформацію навчального процесу відповідно до сучасних вимог. Інформаційні технології стають невіддільним

інструментом у сучасному викладанні й складовою інноваційного підходу до навчання здобувачів освіти загалом.

Рис. 1. Класифікація інноваційних технологій викладання

Джерело: розроблено автором на основі аналізу джерела [7].

За останні роки розроблено значну кількість ефективних технологій у методиці викладання іноземних мов. Серед них можна виділити технології колективного й групового навчання, ігрові технології, технології проблемного навчання тощо. Деякі менш досліджені технології включають обговорення дискусійних питань, диференційоване й індивідуалізоване навчання, використання «портфоліо», метод «case study», «діалог культур», концентроване навчання, «тандем-технологія», «майстерні», симуляції, сценарії та інші [8].

Однією з ефективних інструментів є тандем-технологія, спрямована на вивчення іноземної мови шляхом комунікації з тандем-партнером, який є носієм цієї мови, й поглиблення знань про культуру країни цієї мови. Крім того, такий підхід до навчання дає змогу сформувати комунікативну компетентність. Це особливо важливо для тих, хто планує застосовувати отримані знання і навички в майбутньому [6].

Основними формами роботи в контексті цієї технології є:

- індивідуальна, коли вибір учасників відбувається з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб;
- колективна, коли зміст і стратегія роботи обирають відповідно до учасників курсу.

Метод симуляції дає змогу здобувачам освіти пережити певну роль, яка може бути пов'язана з їхньою майбутньою професійною діяльністю, суспільним життям або навіть повсякденними ситуаціями. Роль викладача полягає в призначенні конкретних ролей здобувачам освіти (відповідно до симуляційної теми), уточненні потрібного лексичного матеріалу й наданні порад, які сприятимуть успішному виконанню завдання. Завдяки симуляціям здобувачі освіти розвивають стратегічне планування, навички командної роботи, переговорів і переконання ділових партнерів [5].

Сучасними технологіями під час викладання іноземних мов на різних факультетах й у різних закладах освіти є також:

- професійно орієнтоване навчання;
- проектна робота;
- застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- дистанційні технології;
- створення презентацій у програмному середовищі Microsoft PowerPoint, Canva.

Мультимедійні технології відкривають нові й необмежені можливості під час вивчення іноземних мов. Слід зазначити, що у XXI столітті у вищій освіті спостерігається відхід від використання мультимедійних презентацій у форматі слайд-шоу, створених у програмах Microsoft PowerPoint або Macromedia Flash, на користь використання інтерактивних технологій, що передбачають новий формат подачі навчального матеріалу [3].

Використання мультимедійних засобів під час вивчення іноземної мови має низку методичних переваг, що підтверджують свою ефективність. Цей метод забезпечує високий рівень інтерактивності, дає змогу здобувачам освіти самостійно обирати темп і рівень завдань, а також покращує швидкість засвоєння граматичних структур і поповнення словникового запасу. Однією з найголовніших переваг цього методу є можливість використання інтерактивних відео- й аудіороликів для розвитку усного мовлення. Шляхом демонстрації схем, фотографій і малюнків, які відповідають тематиці спілкування, досягається принцип наочності.

Використання засобів мережі «Інтернет» змінює певні аспекти самостійної роботи здобувачів освіти. Наприклад, під час викладання іноземних мов використання сайтів дає змогу задовольнити освітні потреби найбільш активних учасників навчального процесу. Одним із таких сайтів для вивчення англійської мови як іноземної є: BBC Learning English (<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/index.shtml>), який пропонує велику кількість:

- граматичних, лексичних, фонетичних вправ;
- різні відео- й аудіоматеріали;
- плани занять для викладачів;
- новини англійською мовою [9].

Для індивідуального навчання відповідно до рівня володіння іноземною мовою викладачі рекомендують використовувати наступні навчальні програми:

- Languagein Use 24/7;
- Q Dictionary;
- F Vords;
- EZ Memo Booster;
- Exerciser;
- Cambridge University Press;
- Quizlet;
- Kahoot тощо.

Упровадження інтернет-ресурсів у процес навчання сприяє швидшому формуванню і розвитку навичок і вмінь здобувачів освіти в продуктивних видів

діяльності. Ця форма навчання підвищує мотивацію і зацікавленість у вивченні іноземних мов, а також стимулює розвиток пізнавальної й творчої активності. Сучасні інтернет-ресурси підвищують мотивацію здобувачів освіти під час навчання, стимулюють пізнавальний інтерес і відповідають вимогам організації доступного освітнього середовища [4]. Ці технології сприяють підвищенню ефективності засвоєння й отримання лінгвістичного матеріалу в різних форматах за допомогою автоматизації процесів шляхом побудови індивідуальної освітньої траєкторії.

Вивчення іноземних мов із використанням сучасних інтернет-технологій у навчальному процесі дає змогу здобувачам освіти [10]:

- поліпшувати свої навички аудіювання і читання;
- долати мовний бар'єр шляхом занурення в мовне середовище й ознайомлення з різноманітними онлайн-ресурсами, які містять цікаву й корисну інформацію для вирішення завдань;
- обговорювати й дискутувати іноземною мовою в позааудиторний час, що в результаті підвищує їх мотивацію для вивчення мови й досягнення успіхів у майбутній професійній діяльності.

На сучасному етапі наукового розвитку методик викладання іноземних мов основним є комунікативний метод і метод проєктів. Застосування комунікативного методу дає змогу здобувачам освіти розвивати комунікативну компетентність, тобто вміння використовувати мову в реальних ситуаціях. Здобувачі освіти вчать правильно спілкуватися під час безпосереднього контакту. Отже, усі вправи й завдання повинні мати комунікативну спрямованість, ураховуючи дефіцит інформації, можливість вибору й отримання зворотного зв'язку (information gap, choice, feedback).

Програмне керування навчальною діяльністю здобувачів освіти може здійснюватися за допомогою електронних навчальних засобів. Їх можна класифікувати за таким способом (табл. 1):

Таблиця 1

Класифікація електронних засобів для вивчення іноземної мови та їх характеристика

Група електронних засобів	Приклади
Довідково-інформаційні	Мультимедійні лекції, гіпертекстові навчально-методичні матеріали, бази даних, електронні енциклопедії, довідники й інструкції, матеріали вебсайтів, вебсторінок, інформаційних порталів
Демонстраційно-моделювальні	Імітаційні мультимедійні моделі, комп'ютерні моделювальні ігри
Електронні навчальні засоби для визначення рівня навчальних досягнень	Автоматизовані навчальні й контрольні тести, системи комп'ютерних вправ для контролю і самоконтролю навчальних досягнень
Електронні навчальні засоби для отримання знань та навичок	Електронні підручники й посібники, мультимедійні навчальні курси, комп'ютерні програми (наприклад: «Triple play plus in English», «English on holidays», «English Gold», «Hello, America!», «Bridge to English», «English for communication») і тренажери
Допоміжні засоби	Системні програмні продукти мережного

	й локального призначення (Windows, Linux, MS Office, OpenOffice, Skype, MS Internet Explorer, Opera, інформаційно-пошукові системи Google, AltaVista, Yahoo, Мета, Брама та ін.); системи розпізнавання текстової або графічної інформації (ABBYY FineReader та ін.), автоматизовані словники (Lingvo, Контекст й ін.), системи машинного перекладу (PROMT, Pragma, Google Translate й ін.), інструментальні засоби для авторської розробки електронних засобів навчання (Authorware, Quest, ToolBook, Trainersoft 8 й ін.)
--	---

Джерело: [5].

Дієві засоби індивідуалізації викладання іноземних мов пропонує медіаосвіта, яка навчає не тільки свідомо використовувати й критично оцінювати іншомовні медіатексти, а ще й створювати та розповсюджувати власні. Приміром, практичне втілення медіаосвітніх технологій демонструє медіаосвітня мережа The Learning Network, діяльність якої заснована на контенті інтернет-версії газети The New York Times (статті, есе, аудіоподкасти, відео- й графічний контент) і «поєднує заняття зі світом», заохочуючи викладачів і студентів до індивідуальних висловлювань через проведення розмаїтих конкурсів (рецензій, словникового відео, есе) і челенджів (оповідок про особисте, читачів, оглядачів) [12].

Однією із сучасних технологій викладання іноземних мов є гейміфікація, що означає використання ігрових елементів у неігрових процесах. Гейміфікація може замінити стандартні завдання, які втомлюють, й урізноманітнити формат занять у традиційній формі навчання. Головна цінність гейміфікації полягає в тому, що вона створює змістовний навчальний досвід. Метою гри за такого формату навчання є створення системи, у якій гравці мають абстрактне завдання — подолати труднощі під час його виконання. Гра викликає позитивні емоції, оскільки здобувачі освіти дотримуються певних правил, отримують бали, бонуси й переходять на наступний рівень. Це відіграє важливу роль у всьому процесі гейміфікації [8].

Ефективною для індивідуального навчання технологією є Mobile learning. Це вид електронного навчання з використанням мобільних пристроїв, що не залежить від часу й місця, з використанням спеціального програмного забезпечення на педагогічній основі міждисциплінарного й модульного підходів. Мобільне навчання — природний процес передачі й сприйняття інформації, що передбачає використання комп'ютерних комунікацій, розвиток технічних засобів навчання і можливостей інформаційно-телекомунікаційних технологій. У цьому процесі враховуються природні схильності людини до засвоєння необхідних знань [7].

Навчання з використанням комп'ютерних технологій ґрунтується на наступних принципах:

- диференціація;
- інтенсифікація;
- індивідуалізація.

Принцип індивідуалізації враховує індивідуальні особливості здобувачів освіти під час навчального процесу й дає змогу вести особисту роботу з урахуванням здібностей, рівня знань, умінь і навичок. Великий потенціал цифрових засобів дає

змогу досягати індивідуалізації під час викладання іноземних мов, що реалізується за допомогою таких факторів [11]:

- можливість вибору індивідуального темпу навчання;
- використання завдань різного рівня складності з можливістю переходу до складніших або простіших варіантів залежно від результатів успішності;
- адаптація навчального матеріалу до індивідуальних особливостей сприйняття інформації кожним здобувачем освіти.

Під час вибору сучасної технології викладання іноземної мови потрібно враховувати певні критерії:

- 1) створення атмосфери вільного навчання, стимулювання інтересу до навчання;
- 2) заохочення здобувачів освіти, вплив на їх почуття й емоції;
- 3) стимулювання поліпшення мови здобувачів освіти, їх пізнавальних і творчих здібностей;
- 4) створення ситуацій, у яких викладач не є центральною фігурою, а здобувач освіти чітко усвідомлює те, що лише від його інтересів залежить вивчення і засвоєння нових знань і мови;
- 5) забезпечення різноманітної роботи під час заняття: індивідуальної, групової, колективної;
- 6) стимулювання самостійності й творчості здобувачів освіти.

Навчання іноземної мови має відповідати актуальним інтересам і задовольняти потреби здобувачів освіти, що означає створення навчального контексту, який максимально відтворює реальне життя. Викладач іноземної мови повинен виявляти зацікавленість у спеціалізаціях здобувачів освіти й бути обізнаним в основних досягненнях у відповідних галузях [2]. Важливо підтримувати постійний зв'язок із викладачами спеціальних дисциплін, щоб визначити актуальні питання, що стосуються майбутньої професійної діяльності студентів.

Висновки

Оволодіння іноземною мовою є необхідним елементом сучасного способу життя і обов'язковою складовою професійної підготовки фахівців у будь-якій сфері. Вивчення іноземної мови вимагає значних зусиль і є важливим кроком у цьому процесі. У зв'язку з актуальними тенденціями у сфері освіти упровадження інноваційних технологій у навчанні іноземних мов є необхідним і важливим кроком у реформуванні навчального процесу відповідно до загальноєвропейських вимог щодо якості навчання. Стратегія реформування сучасної іншомовної освіти спрямована на глобалізацію і модернізацію цієї сфери й передбачає оновлення змісту, форм і методів навчання іноземних мов шляхом упровадження нових технологій. Сучасні технології у викладанні іноземних мов означають професійно орієнтоване навчання, проектну роботу, використання інформаційних і телекомунікаційних технологій, роботу з навчальними комп'ютерними програмами, дистанційні технології.

Аналіз різноманітних технологій показав, що їх використання сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти, інтенсифікації навчального процесу й забезпеченню доступу до якісних навчальних ресурсів. Упровадження мультимедійних засобів, онлайн-платформ, мобільних застосунків у навчальний процес створює можливості для ефективної індивідуалізації й умови для інтерактивного спілкування, що є невід'ємною складовою сучасного навчального процесу. Мережа «Інтернет» також створює сприятливі умови для вивчення іноземних мов, де різні освітні платформи дають змогу виконувати дидактичні завдання, спрямовані на розвиток навичок читання, запам'ятовування іншомовної лексики, підвищення мотивації до вивчення іноземних мов і багато іншого. До ресурсів інтернету належать: електронна пошта,

відеоконференції, можливість створення власних сторінок і блогів з можливістю публікації інформації й обміну власним досвідом щодо вивчення іноземних мов.

Перспективами подальших досліджень може бути аналіз ефективності використання штучного інтелекту під час вивчення іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Алексєєва С. В. Індивідуалізація навчання у закладах загальної освіти як педагогічна проблема. *Scientific Collection "InterConf"*. 2021. № 42. С. 290–296. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2021> (дата звернення: 15.06.2023).
2. Довгань Л. «Перевернуте навчання» як студентоцентрований підхід до викладання іноземних мов. *Молодь і ринок*. 2021. № 5-6 (191–192). С. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.239324> (дата звернення: 15.06.2023).
3. Калініченко Т. М. Використання цифрових технологій в навчанні іноземних мов: виклики сучасності. *Сучасні методику навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Переяслав, 3 груд. 2021 р.). Переяслав, 2021. С. 109–110. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/8761> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Коваленко В., Пилипюк Л. Використання комп'ютерно-інформаційних технологій у вивченні іноземної мови. *Інноватика у вихованні*. 2022. № 15. С. 178–186. DOI: <https://doi.org/10.35619/iiv.v1i15.450> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Осова О. О. Досвід використання технологій навчання іноземних мов студентів в умовах смарт-освіти. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. 2018. № 60. С. 53–63. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.2539352> (дата звернення: 15.06.2023).
6. Пасічник О. О. Сучасні технології навчання як засіб самореалізації студентів в освітньому середовищі ЗВО. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2019. № 69. С. 162–166. DOI: <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-69.38> (дата звернення: 15.06.2023).
7. Рейда О. А., Івлєва К. С., Гулієва Д. О. Інноваційні технології в методиці викладання іноземних мов студентам технічних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Т. 2, № 20. С. 111–114. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-2-23> (дата звернення: 15.06.2023).
8. Савченко М. Новітні технології навчання іноземних мов – у практику роботи Київської гімназії східних мов. *Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти: симбіоз педагогічної науки і шкільної практики* : зб. матеріалів наук.-метод. інтернет-семінару (м. Київ, 23 вересня 2021 р.). Київ. 2021. С. 16–19. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/SEMINAR-SKHIDNYKH-MOV_materialy.pdf#page=16 (дата звернення: 15.06.2023).
9. Степанов Є. М. Дистанційне онлайн-навчання іноземних мов як актуальна проблема. *Записки з українського мовознавства*. 2022. № 29. С. 239–257. DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2022.29.262410> (дата звернення: 15.06.2023).
10. Шаргун Т. О., Бушко Г. О., Мосіна Ю. С. Сучасні аспекти викладання англійської мови в технічних закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2020. Т. 1, № 70. С. 1–15. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/11968> (дата звернення: 15.06.2023).
11. Shodiyeva G. N., Rashidova Z. N., Rashidova K. N. Innovative approaches in foreign language teaching. *International journal of social science & interdisciplinary research*. 2022. Vol. 11, No. 5. P. 19–21. URL:

<http://www.gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/453> (дата звернення: 15.06.2023).

12. Yanyshyn, O., Stakhmych, Y., Romanenko, N. Russian-Ukrainian war in the context of international media education (based on the materials of the new york times learning network). *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*. 2023. Vol. 1, No. 1. P. 121–138. DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.08> (дата звернення: 15.06.2023).